DISPUTATIO MEDICA

DE

ICTERITIÆ FLAVÆ THEORIA & THERAPIA:

Quam,

Ex Ampliſſimorum Inclytæ FACVLTATIS MEDICAE *in Celeberrimâ* RAVRACORVM *Academiâ* PROCERVM *Juſſu & Authoritate*

Pro DOCTORALIBVS in MEDICINA conſequendis HONORIBVS & PRIVILEGIIS,

M. FRANCISCVS IGNATIVS MEYER, Lauffenbergenſis Rauracus,

Publicæ Myſtarum Apollineorum ventilationi ſubmittit.

Ad diem Novembr. An. M DC LVII.

Loco & horis conſuetis.

BASILEÆ, Typis GEORGII DECKERI, Univerſitatis Typographi.

19

Reverendiſſimo & Ampliſſimo Domino,

DOMINO

FRANCISCO,

Celeberrimi Monaſterii S. Blaſii in Sylvâ Hercinià ABBATI, Domino Ditionum Bondorff. &c. PRÆSULI meo obſervandiſſimo.

REverendiſſime & Ampliſſime Dn. Præſul. Collegium Inclytæ Facultatis Medicæ Baſileenſis *longè famoſiſſimum, totoq; terrarum orbe celeberrimum pro ſupremis Honoribus, & Privilegiis Doctoralibus conſequendis, has meas Theſes & prælo & prælio Examinis publici ſubjicere juſſit, ſine Præſidis præſidio quidem, ſed non ſine Præſulis Patrocinio: quocirca ad Tuos tàm lucidi ſplendoris radios accurro; auſum meum exiguum licet Reverendiſſimæ Amplitudini Tuæ dedicare vilitas dehortarit, animavit tamen Benevolentiæ Tuæ Manſuetudo erga omnes, juſſerunt innumeræ mihi, meisq; collatæ gratiæ. Patiatur igitur Reverendiſſima Amplitudo Tua has paginas in Benignitatis Tuæ Vmbrâ commorari, quantumvis parvas, (quia quò minores ſunt, eò majorem ad conſpiciendū requirūt lucem) quas debito gratitudinis & ſubmiſſo animo Do, Dedico, Deum Ter Optimum Maximum rogans, ut Monaſterio, & ſubditis omnibus diu incolumem in Regimine felici conſervare, immortali deniq; vitâ donatum æternùm beare, velit: Ita optat & vovet*

Reverendiſſimæ Amplitudinis Tuæ

Æternùm devotus Cliens

M. FRANCISCUS IGNATIUS MEYER,

Medicinæ Candidatus.

THESIS I.

AD depravatam, imminutam, vel omninò abolitam excrementorum in hepate ſeparationem, plura ſuboriuntur Symptomata: è quorum cenſu humor bilioſus, & melancholicus, vel uterque ſimul mixtus, non ritè, vel omninò non ſegregatus atq; expurgatus, per totum corpus cum ſanguine diffuſus, affectum quendam conſtituit, qui propriè Icterus dicitur, varia licet ſortiatur nomina. *Theoria.*

II.

Græcis dicitur ἴκτερος à ſimilitudine τῆς ἰκτίδος animalculi habentis auricolores oculos: Latinis Icterus, Icteritia. Quandoque Aurigo, ob coloris auri, & Arquatus, ob arcûs cœleſtis ſimilitudinem, nominatur: interdùm etiam à curandi modo Regius morbus appellatur. *Nomina.*

III.

Quonamcunque affectus hic nuncupetur nomine, trifarius tamẽ diſtinguitur: Icterus citrinus ſive flavus alter, alter niger, tertius viridis pronunciatur; primus eſt bilioſi, ſecundus melancholici, & tertius utriusq; ſibi invicem mixti, aut certè aduſti bilioſi humoris in cutem & ſumma corporis effuſio. Sed quia poſteriores duo rari ſatis ſunt, de citrino ſolo prolixitatem evitanti quæſtio veniet tractanda. *Definitio.*

IV.

Hujus ergò affectus, p. n. cauſa proxima exiſtit effuſio bilis *Cauſæ.*

per cutis exiguos poros; effuſionis verò cauſa, ſive remotior, triplex eſſe poteſt: prima eſt ipſius cholidochi folliculi vitium: 2. impedimentum viarum: 3. bilioſi humoris pravitas.

V.

Vitium veſiculæ felleæ bifariè contingit, imbecillitate ſcilicet facultatis attractricis, & debilitate excretricis. Ad primum, bilioſum humorem, ſicuti conſuevit, in ſe ex hepate non attrahit: ad alterum, propter repletionis, quæ relinquitur, multitudinem, ad inteſtina expelli nequit, excrementum, unde in lapillos, imò lapides indurari quandoque contingit.

VI.

Impedimentum viarum accidit modis quinque: obſtructione, compresſione, ſubſidentiâ, conniventiâ, & aſtrictione. Obſtructio quidem fit, vel à pituitâ craſsâ, lentâ & viſcidâ; vel à bile craſsâ, eâque copiosâ; vel denique à lapillis propter cauſam jam dictam concretis.

VII.

Compresſio contingit à tumoribus veſiculæ felleæ vicinis, dùm meatus illius inde anguſtantur, ſive tumores hi deinde ſint ab inflammatione, ſive à Scirrho.

VIII.

Poris felleis atrophiâ laborantibus evenit ſubſidentia; ſicut conniventia, ſi præceſſerit ulcus: Adſtrictio verò fit vel ab aſſumptis, vel ab admotis frigidis, ſtipticisque.

IX.

Pravitas humoris bilioſi conſiſtit in quantitate, & qualitate: In qualitate quidem, dùm bilis ità à calore nimio incraſſatur, ut meatus per quos expurgari deberet obſtruantur.

X.

In quantitate verò peccat, dùm ita bilis adaugetur, ut aut à naturâ regi, aut à maſsâ ſanguinis ſecerni, aut etiam propter repletionem nimiam ad illius expulſionem veſica fellea ſeſe contrahere non posſit.

XI. Ni-

XI.

Nimiùm autem bilis augetur, vel à causâ internâ vel externâ; cauſa interna vel eſt mala hepatis diatheſis, quæ varia exiſtit, ut intemperies, inflammatio, obſtructio, Scirrhus & quæcunque partem ità afficiunt, ut bilis excrementitia à ſanguine non expurgetur. Vel eſt robur facultatis expultricis, bilem à profundo corpore ad peripheriam tranſmittentis, qualiter evenit in Ictero critico & Symptomatico.

XII.

Cauſa externa, ſunt medicamēta, epota venena, aut morſus venenatus: medicamenta ſunt cholagoga ferè omnia, quæ minori quantitate, quàm ut bilem expurgare poſsint, ſumpta, ipſamet in bilem mutantur.

XIII.

Ex epoto veneno, aut morſu venenato fit, dùm veneni vi ſanguis totus priſtinam ſuam amittit puritatem, & in citrinum, ſive bilioſum humorem corrumpitur, qui omnia pervadens cutim inficit, labefactatq;.

XIV.

Ex hiſce manifeſtum cedit, partem affectam, ut recipientem, ſemper eſſe cutim, ut mandātem verò non ſemper unam exiſtere, ſed pro varietate cauſarum hactenùs enumeratarum variari, ità ut modò jecur, modò veſica bilis, modò ipſius afficiantur meatus. *Pars affecta.*

XV.

Icteritia eſt notisſima: Signa enim per ſe manifeſta ſunt, flavus utpote color in toto corpore, maximè autem in albis oculorum apparens; hunc comitatur corporis pruritus & ſegnities, amarorque linguæ, bilioſus item quandoque vomitus, & ſingultus. *Diagnóſis.*

XVI.

Poſitis Icteri cauſis, ſequitur quâ arte conjecturandum ſit, quænam ex tot & variis affligat cauſis: intermisſis tamen iis, quæ ipſius folliculi vitia concernunt; rarisſima enim ſunt, & in eorum numero habenda, quæ cogitatione potiùs, quàm uſu & eventis, deprehenſa monſtrantur.

XVII.

Cognoſcitur ergò calidior hepatis intemperies (quæ plerumque mali hujus origo exiſtit) ex ſiti nimiâ, cibique aliquali faſtidio, febriculâ item cum urinis, & alvi dejectionibus, interdùm etiam vomitu, biliofisſimis.

XVIII.

Inflammationem cauſam eſſe percipitur, dùm propter magnum ſanguinis incendium totum corpus bilioſis perfunditur excrementis: urinæ, & alvi excrementa ſunt flavâ bile tincta, febris concutit vehemens, variè faciei color mutatur, ſitiunt ægri, & in jecoris regione gravantem percipiunt ſenſationem.

XIX.

Signa autem, è quibus meatus ab hepate ad bilis cyſtim tendentis, obſtructio eruitur, ſunt: ſi Icterus repentè hominem ſine febre, & magnâ corporis aut virium jacturâ, obruat; ſi dejectiones albidæ excernantur, urinæ craſſeſcant, atque ad nigredinem penè rubeſcant; ſi dextro hypochondrio, ſine conſpicuo tumore ſenſus inſit gravativus.

XX.

Obſtructionem viæ è folliculo ad inteſtina ſpectantis demonſtrat Ileus, ſive Colicus dolor: cùm enim inteſtina ſunt oppilata, ut in his affectibus contingit, regurgitans ad hepar bilis per totum corpus cum ſanguine diffunditur.

XXI.

Per criſin bilioſarum febrium fieri ſignificatur, dùm febricitante ægro repentè ac cumulatim die critico ſuperveniens febrim terminaverit. Symptomaticum verò eſſe hunc affectum, febris bilioſa præſens teſtabitur.

XXII.

Ad inquiſitionem cauſæ, provenientis ab aſſumpto medicamento, à poto veneno, aut virulento morſu, quod attinet; ex antecedentibus, aut ægrorum relatione potiùs, quàm ſignis aliunde petitis, depromuntur.

XXIII. Enu-

XXIII.

Enumeratis cauſarum inquiſitionibus, Prognoſis ſubſequitur: quæ varia pro varietate cauſarum inſtituenda venit. Icteritia igitur ex ſe lethale nihil ſignificat, quæ ab obſtructione viarum, (modò non ſit à calculo) à calidiore hepatis intemperie, aut à robore facultatis exoritur. *Prognoſis.*

XXIV.

Attamen ſi procedat à morſu venenato, aut epoto veneno, aut à facultatis attractricis, expultricis've debilitate, præſertim ſi calculus adſit, periculoſâ: ſi quoque ab inflammatione hepatis, aut Scirrho, ab illegitimâ item bilioſarum febrium criſi, quæ, ſcil. ante diem ſeptimum ſine rigore contingat, plerumque ad lethum comitatur illætum.

XXV.

Præter hæc, non extra periculum verſantur ii, qui confirmatâ laborant Icteritiâ, neque curam ullam, ut materia expellatur, admiſerunt; ſubitò enim cor, alia've nobilis aliqua pars opprimitur: Si tamen Urina diu fuit aquoſa, etiam hydropis periculum timendum eſt.

XXVI.

Magno tandem diſcrimine vexantur ſenes, qui pingues & obeſi iſthoc tentantur morbo; ſiquidem propter viſcoſam & craſſam peccantem materiam, nunquam, aut certè rarò & difficulter curantur.

XXVII.

Præmisſis iis, quæ ad affectûs hujus Theoriam ſpectant; Sequuntur ea, quæ Therapiam ſive curationem concernunt. Curatio igitur cùm ſit affectus cauſis adaptanda, monſtrantibus indicationibus eſt varianda. *Therapia.*

XXIIX.

Debilitas veſiculæ felleæ à nimiâ ipſiusmet repletione exſurgens, depletione ſive evacuatione, per epicraſin factâ (ne vires, quæ ſui conſervationem ſemper indicant, debilitentur) ſublevanda. *Indicationes,*

XXIX.

Impedimenta viarum ſunt amovenda: obſtructio quidem tolletur, ſi pituita craſſa, lenta, viſcida, aut bilis craſſa & copioſa attenuetur, incidatur & evacuetur: Compresſio indicat ablationem tumorum, ſubſidentia atrophiæ correctionem.

XXX.

Ratione Conniventiæ propter ſiccitatem, quæ caliditati conjuncta eſt, indicantur frigida & humida: ratione adſtrictionis laxantia, & humectantia.

XXXI.

Ratione quantitatis, ſi ab intemperie hepatis oriatur, ſive ea ſit conjuncta inflammationi, ſive non, ea eſt alteranda, & quantitas deinde minuenda. Sed hæc omnia è triplici Therapiæ exhaurienda fonte veniunt, pharmaciâ nempe, Chirurgiâ & Diætâ.

XXXII.

Pharmacia. Pharmacia itaque præparantia primùm porrigit, periculo enim non vacat bilem antè præparationem educere; talia ſunt decoct. hord. lactuc. portulac. nymph. viol. purpur. obſervatâ ſubjecti diſpoſitione ab ℥iiij ad ℥viij, circiter ſumpta: hæc efficaciora fiunt, ſi iis ſuc. berber. granat. acidor. ribes. omphacii benè depurati ab ℥j ad ℥ij circiter addatur.

XXXIII.

Præparatus deinde humor expurgari debet cholagogis quibuſcunq;, ſive ſimplicibus ſive compoſitis; ſimplicia ſunt: rheum barbar. monachor. casſia rec. extract. manna calabr. pulpa tamarind. aloë non lot. dulcamar. diagrid. paſſul. centaur. min. fol. ſennæ, &c.

XXXIV.

Ex his varia parari poſſunt compoſita, quæ ſi lenientibus ſui generis miſceantur faciliora redduntur: quale & hoc eſſe poteſt: ut ℞. paſſular. ℥ß prunor. dulc. (probè tamen à dulcibus, præſertim Saccharatis & mellitis abſtinendum, quia

facilè

facilè in bilem mutantur) par.iiij centaur. min. ʒij ſemin. fe-nicul. ʒi aq. hord. vel com. ℥viij f. decoctio lento igne ad conſumptionem medietatis, & facta colatura exhibeatur pro potu.

XXXV.

Si magis placeant boli, ſic parabuntur ℞. rad. hippolapath. pulv. ʒj flor. centaur. minor. ʒß pulpæ paſſular. ab acinis expurgat. aut robprunor. inſpiſſat. ʒvj gr. vj M. F. bolus.

XXXVI.

Clyſteres item hîc locum habere poſſunt præſertim lenientes, qui parantur ex Juris carnium ℔j ol. olivar. vel ſemin. lini, ſacchari rub. ana ℥iij ſal. com. ʒj M. Vel ℞. decoct. mercurial. malvæ, betæ furfur. ana ℔j ſucc. brasſic. vel mellis, vel ſuc. betæ ℥ij ſalis com. ʒj M. pro Clyſtere.

XXXVII.

Si opus ſit emollitione inſigni uti in tenaciori obſtructione meatus à cyſtide ad inteſtina vergentis contingit, augeatur quantitas olei ad ℥iiij vel vj, vel oleo omiſſo augeatur quantitas decoctionis factæ cum malva, althæa, brac. urſin. fortiter expreſſa.

XXXVIII.

Refrigerandi vim, ſi eâ opus ſit, tribuent folia violæ purp. parietur, & hordeum decoctioni addita: ſi languida ſit facultas expultrix, duplicetur quantitas ſalis, aut omninò triplicetur.

XXXIX.

Ita vel ſimiliter corpore exquiſitè purgato omnibus modis attentandum eſt, ut ad cauſam deveniatur eradicandam: ſi itaque ab obſtructione viarum procedat, conveniens medium erit jus galli antiqui alterati, de quo ſumi poterit ſingulis diebus manè ab ℥vj ad viij.

XL.

Alteratur autem iis quæ vim obtinent alterandi incidendi, & digerendi, veluti ſunt erythrodanon, pentaphyll. ca-

pil. Ven. rad. aſparag. filic. mar. fenicul. petroſelin. borag. agrimon. ceterah. cappar.

XLI.

Juri huic accedere poteſt vinum chalybeatum; ſed intelligatur illud, cui Mars ſpagiricè præparatus, omnibusq; in officinis proſtās linteo mundo inſutus impenditur: illud enim, in quo ſcilicet chalybs ignitus fuit, extinctus aſtringit potiùs, quàm adaperit.

XLII.

A' calidiore hepatis intemperie Ictero orienti occurritur refrigerantibus, & detergentibus medicamentis, quale & hoc eſt: ℞. ſeri caprill. (cum carthamo aut tamarindis coagulat.) ℔j ß Suc. endiviæ ℔j ſuc. ſolatri ℥iiij aq. abſynth. ℔ ß berberor. Santal. alb. aloës ſuccotr. ana ℥j. rhei elect. ſpicæ ana ʒj. Terenda ſubtilisſimè terantur & ad vas vitreum vel ad vitreatum omnia ſimul miſceantur, de quo ſingulis diebus manè coletur & bibatur ad ℥iiij cum julep aut mel roſat. ʒjß.

XLIII.

Cura Icteritiæ à morſu venenato, aut epoto veneno, vel etiam à legitimâ bilioſarū febrium criſi exortæ, per diaphoretica inſtituenda: in hâc quidem non multùm referre videtur, quomodocunque ſudor è præparato ac purgato corpore proliciatur: in illis verò theriaca quæcunq;, modò legitima, multùm; lapis autem bezoar à gr. vj ad gr. xij in vehiculo convenienti propinatus, ſudore item prolecto, plurimùm juvat.

XLIV.

Si à nimiâ repletione veſiculæ exoriatur, purgantia ſuperiùs memorata alternis, vel pro qualitate ſubjecti, ternis diebus ſunt repetenda, Ictero verò à reliquis cauſis ſupra dictis prorumpente vel primariis morbis, quorum ſymptoma eſt, proſpiciendum; vel certè prognoſi derelinquendus.

XLV.

Chirurgia. A' pharmaciâ ad Chirurgiam. In fonte chirurgico occurrit pri-

rit primò V. S. quæ admittenda eſt, corpore tamen priùs benè purgato, ſi obſtructio viarum, calidiorque hepatis intemperies, inflammationis ſcilicet initium mali ſit origo: ſecus ſi aliundè proveniat, niſi coindicantia rursùm ſuadeant: ſecari autem poteſt vel jecoraria, vel mediana dextri cubiti, neque tamen ultra evacuandum, quàm ſanguinis copia indicet, & vires permittant.

XLVI.

Poſt V.S. ſeſe inſinuant balnea, præſertim deterſoria, qualia parari poſſunt ex aquâ calidâ lupinis, hordeo, furfuribus, eruo, malvâ, chamemelo, &c. alteratâ frictiones item aſperæ non inutiliter adhibētur, quia inſenſibiliter vacuant, præcipuè verò ſi inunctiones ex oleo anethino, Chamemelino, &c. admiſto ſalis pauxillo ſuperaddantur.

XLVII.

Tandem ſupereſt Diæta, quæ in recto ſex rerum non naturalium uſu conſiſtit: quarum aër, qui non tantùm inſpiratus, ſed etiam tranſpiratus qualitate ſuâ nos immutat, primùm occurrit. Sit itaque purus & clarus, temperatus magis, quàm qualitate aliquâ manifeſtâ excedens; humidus tamen potiùs, & moderatè calidus, quàm frigidus & ſiccus. *Diæta.*

XLVIII.

Cibus ſit boni ſucci, facilis concoctionis & diſtributionis: quales ſunt caro gallinarum, caponum, pullorum, perdicum, vitulorum, hædorum juniorum, &c. Inter olera borrago, bugloſſa, blitum, ſonchus, & quandoque ſpinachia non improbatur, ova item conducunt ſorbilia.

XLIX.

Legumina verò cuncta prava ſunt, cum ſalitis & dulcibus, cum lacticiniis, & carnibus omnibus, quæ craſſum & viſcidum præbent alimentum, veluti ſunt caro ſuilla, bubula, agnina, anſerina, anatina, & omnium avium paluſtrium. Potus ſit vinum ſuperius deſcriptum chalibeatum, vel certè album, tenue & penetrans, non rubrum, auſterum & meraciſſimum.

L. Motu

L.

Motu & quiete moderatè uti oportet, plùs ad quietem quàm ad motum inclinando, ne per motum, præſertim, vehementiorem, corpus magis incaleſcat, & anſa bilis copioſioris inde contingat.

LI.

Quantumvis etiam in ſomno & vigiliâ modus ſit tenendus, tamẽ major conceditur hîc ſomno Licentia, ut ſcilicet per illum corpus humectetur, laudabiliterq; irroretur.

LII.

De excretis & retentis, quia ſub hoc affectu laudabilia nunquam exiſtunt, & pro varietate cauſæ affectus variantur, hîc nihil ſtatuendum videtur.

LIII.

Animi verò pathemata ita moderanda ſunt, ut læta magis quàm triſtia ſint, placida potiùs, quàm iracunda. Hæc de Ictero flavo in Univerſum ad Dei Ter Optimi Medici Maximi laudem & proximi ſalutem dicta ſufficiant, qui plura deſiderat practicos conſulat.

F I N I S.